

15è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY FONTCOBERTA

4a sortida – diumenge, 8 de gener de 2016

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

Platja d'Espolla, Sant Galderic, la Creu de Terme i el Pont Medieval, Salt de Martís i el Biot de l'Hospici.

La Platja d'Espolla

És sabut que l'Estany de Banyoles i la resta d'estanyols del Pla de l'Estany s'alimenten de l'aigua subterrània provinent de

l'Alta Garrotxa recollida per les conques del Llierca i el Borró al sector de Sadernes-Oix. En èpoques de molta afluença d'aigua (el desgel de les muntanyes després de grans nevades o les pluges intenses a la primavera) aquesta busca altres camins de sortida que posen en funcionament un complex sistema hídic que actua de sobreexidor de l'Estany i els estanyols. Al Pla d'Espolla, quan puja el nivell de la capa freàtica, entren en funcionament les surgències o bullidors repartits pel seu fons

carstificat - alguns dels quals és possible observar a simple vista perquè l'aigua sobresurt del nivell de manera artesiana - i es forma l'anomenada Platja d'Espolla. La Platja no és massa gran té uns 32.000m² de superfície. Les seves dimensions són 280m de llargada i 184m d'amplada màxima. La seva fondària tot just arriba a 1m en la seva major part. En èpoques de fortes pluges i aqüífers recarregats, ha passat de sec a vessar en poc més d'un dia. L'estany de la Platja d'Espolla gairebé sempre és sec però quan s'omple esdevé especialment interessant. L'aigua que conté passa a través del rec d'Espolla cap al **Salt de Martís** on es desploma per una cascada de més de 60m d'alçada per arribar finalment al riu Fluvià. El caràcter intermitent de la Platja

d'Espolla condiona també les comunitats vegetals i animals que hi viuen, ja que han de suportar grans variacions en les condicions d'humitat del medi, des de la inundació total a la sequera absoluta. L'Estany o Clot d'Espolla està inclòs en el PEIN (Pla d'Espais d'Interès Natural) de la Generalitat de Catalunya.

Un animal especialment adaptat a aquesta situació és l'anomenat Triops Cancriformis, artròpode molt poc evolucionat del que se'n coneixen fòssils del Permià i el Triàsic Europeu, en formes molt semblants a les del nostre coetani. Aquesta espècie és unisexual però les femelles es reproduïxen sovint per partenogènesi. No es té constància de què la fecundació sigui interna. Si bé hi ha còpula, possiblement la fecundació sigui a nivell de la cambra incubadora. Els ous són llançats a l'aigua formant un paquet recobert de

matèria gelatinosa. Són ous esfèrics i de coberta llisa fet que propicia la resistència a la dessecació. En la estació de sequedat queden incrustats en el fang del fons i no eclosionaran fins a noves inundacions. Aquests animals mengen tota mena de materials vegetals que puguin trobar dins de l'aigua. Són macròfags, detritívors i no dubten en convertir-se en carnívors i fins i tot en caníbals en condicions extremes.

St. Galderic

A un Km. al nord seguint el rec de la Platja d'Espolla hi trobem un pedestal amb les restes de l'estàtua de Sant Galderic, patró de la pagesia catalana, l'únic que els brètols han deixat és un dels seus peus a sobre. Aquest pedestal simbolitza la unió de quatre municipis: Esponellà, Serinyà, Fontcoberta i Porqueres. Des del 12 d'octubre de 1990 es celebra cada any la festa de Sant. Galderic al Pla de Martís on hi ha el monòlit em honor a aquest sant i que també és el símbol de germanor entre 4 municipis: Esponellà, Serinyà, Porqueres i Fontcoberta, ja que és un punt on coincideixen els termes d'aquests municipis. En la celebració es fa una missa al matí i després un dinar de germanor i ball.

La Creu de Terme i el Pont de Martís

Pont de pedra d'una sola arcada amb dos passos d'aigua laterals i simètrics, de forma rectangular de 80 cm d'amplada. L'arc de mig punt de 2,5 metres de llum és format per dovelles irregulars de calcària. L'arc és assentat damunt l'aflorament de travertí d'Espolla. La via damunt del pont té una amplada de 2,7 metres i conserva la pavimentació de còdols de riu. La barana, feta de grans lloses rectangulars, té una alçada variable de 40-45 cm. L'obra és bastida amb pedruscall calcari unit amb abundant argamassa. El pont es troba al costat de la creu de Martís que fou col·locada a l'època medieval. Per tant, el camí pel pla de Martís ja hauria existit com a mínim en aquest moment.

Creu de terme de pedra del segle XIV-XV (la creu original), damunt d'un pilar assentat en una base circular esglaonada de pedra. La base és composta per tres cossos circulars de pedra de travertí. El pilar de sorrenca grisa és de secció octogonal i fa 230 cm d'alçada. El capitell de pedra de mostra tres motlures pronunciades, dues d'elles en bossell. Damunt s'erigeix la creu llatina. En el seu anvers hi ha figurat un crucifix, i en el revers, la Verge Maria amb el Nen. La creu fou destruïda durant la Guerra Civil espanyola. Les seves restes originals es troben en el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles. La creu actual és una reproducció emplaçada en el seu lloc originari.

Font de l'Hospici i biot de Can Moner

La casa que trobem a l'inici del camí del saltant d'aigua és coneguda com l'Hospici. A mitjan segle XIX el mas estava dividit en diverses estances, totes habitades per famílies amb diversos fills. L'elevat nombre de mainada que hi vivia li valgué el sobrenom de l'Hospici. Can Moner és una casa situada a Martís de Dalt.

La modesta bassa o biot i la font remetien a uns anys en què l'aigua era un bé escàs i s'havia d'aprofitar. Els masovers de l'Hospici menaven un petit hort que regaven amb l'aigua que es recollia a la bassa, i la font proveïa d'aigua fresca els estadants de cases veïnes.

